

Legalność zatrudnienia cudzoziemców w aspekcie kontroli inspekcji pracy w agencjach zatrudnienia

***nie ujęto aspektu pobytu cudzoziemców**

Izabela Struczyńska

**Państwowa Inspekcja Pracy Okręgowy Inspektorat Pracy
Sekcja ds. prawnych i legalności zatrudnienia**

Podstawowe akty prawne

- *Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o **promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy***
- *Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o **cudzoziemcach***
- *Ustawa z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom **przebywającym wbrew przepisom** na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej*
- *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 kwietnia 2015 r. w sprawie przypadków, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest dopuszczalne **bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę***

Zmiany od 1 stycznia 2018 r. – ustawa nowelizująca

- ❑ *Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2017 r., poz. 1543).*
- ❑ *Stanowi wdrożenie do polskiego porządku prawnego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/36/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w celu zatrudnienia w charakterze pracownika sezonowego.*

Jeszcze jedna nowelizacja!

Od 12 lutego 2018 r.

- ❑ *Ustawa z dnia 24 listopada 2017 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 107).*
- ❑ *Stanowi wdrożenie do polskiego porządku prawnego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/66/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa.*
- ❑ *Oprócz ustawy o cudzoziemcach, zmienia m.in. ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz ustawę o delegowaniu pracowników w ramach świadczenia usług.*

Podstawowe definicje

CUDZOZIEMIEC

Osoba nieposiadająca obywatelstwa polskiego

*(art. 2 ust. 1 pkt 7 ustawy o promocji zatrudnienia
i instytucjach rynku pracy oraz art. 3 pkt 2 ustawy
z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach)*

Podmiot powierzający wykonywanie pracy cudzoziemcowi

Oznacza to **jednostkę organizacyjną**, chociażby nie posiadała osobowości prawnej lub **osobę fizyczną**, która **na podstawie umowy** lub innego stosunku prawnego **powierza wykonywanie pracy cudzoziemcowi**

(art. 2 ust. 1 pkt 21b ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy)

Zmiana od 1 stycznia 2018 r. – wykonywanie pracy przez cudzoziemca: rozszerzenie definicji

- ❑ Warto zwrócić uwagę na zmianę, dzięki której **komplementariusze w spółkach komandytowych i komandytowo - akcyjnych oraz prokurenci zostali objęci wymogiem posiadania zezwolenia na pracę na takich samych zasadach jak członkowie zarządu osób prawnych**. Ma to na celu ograniczenie liczby przypadków, gdy tworzenie wspomnianych spółek lub udzielanie prokury miało na celu obchodzenie wymogu uzyskania zezwolenia na pracę.
- ❑ Konsekwencją tego jest **rozszerzenie definicji wykonywania pracy przez cudzoziemca**, do której dodano odpowiedni fragment. Po zmianach jej brzmienie jest następujące:

Wykonywanie pracy przez cudzoziemca – rozszerzenie definicji cd.

❑ Oznacza to:

- **zatrudnienie,**
- **wykonywanie innej pracy zarobkowej,**
- **pełnienie funkcji w zarządach osób prawnych,**
które uzyskały wpis do rejestru przedsiębiorców
na podstawie przepisów o Krajowym Rejestrze Sądowym
**(NAJCZĘŚCIEJ SPÓŁKI Z OGRANICZONĄ
ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ I SPÓŁKI AKCYJNE)**
lub są spółkami kapitałowymi w organizacji, lub
- **prowadzenie spraw spółki komandytowej lub
komandytowo-akcyjnej przez komplementariusza, lub**
- **działanie w charakterze prokurenta**

(art. 2 ust. 1 pkt 40 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy)

Zatrudnienie i inna praca zarobkowa

- Zatrudnienie – to wykonywanie pracy na podstawie **stosunku pracy, stosunku służbowego oraz umowy o pracę nakładczą**
- Inna praca zarobkowa - to wykonywanie pracy lub świadczenie usług na podstawie **umów cywilnoprawnych, tym umowy agencyjnej, umowy zlecenia, umowy o dzieło** albo w okresie członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych lub spółdzielni usług rolniczych

(art. 2 ust. 1 pkt 11 i 43 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy)

Zmiana od 1 stycznia 2018 r. – złagodzenie odpowiedzialności cudzoziemców: korekta definicji

- ❑ Z definicji nielegalnego wykonywania pracy przez cudzoziemca **usunięto takie okoliczności, jak wykonywanie pracy przez cudzoziemca na innych warunkach lub na innym stanowisku** niż określone w odpowiednim zezwoleniu na pracę lub zezwoleniu na pobyt czasowy i pracę.
- ❑ Tym samym od 1 stycznia 2018 r. formalnie **wyłączona została możliwość karania cudzoziemców w takich przypadkach za wykroczenie z *art. 120 ust. 2 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (nielegalne wykonywanie pracy przez cudzoziemca).**

Nielegalne wykonywanie pracy przez cudzoziemca po zmianach:

Wykonywanie pracy przez cudzoziemca:

- który **nie jest uprawniony do wykonywania pracy w rozumieniu art. 87 ust. 1** ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (w szczególności **nie posiada ważnej wizy lub innego dokumentu uprawniającego go do pobytu** na terytorium RP), lub
- który **nie posiada odpowiedniego zezwolenia na pracę, nie będąc zwolnionym** na podstawie przepisów szczególnych z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę, lub
- którego **podstawa pobytu nie uprawnia do wykonywania pracy**
(art. 2 ust. 1 pkt 14 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy)

~~Nielegalne wykonywanie pracy przez cudzoziemca cd.~~

- ~~➤ który wykonuje pracę na innych warunkach lub na innym stanowisku niż określone w zezwoleniu na pracę, z zastrzeżeniem art. 88f ust. 1a-1c ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, lub~~
- ~~➤ który wykonuje pracę na innych warunkach lub na innym stanowisku niż określone w zezwoleniu na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 114, art. 126, art. 127 lub art. 142 ust. 3, z zastrzeżeniem art. 119 i art. 135 ust. 3 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach~~

Powierzenie cudzoziemcowi nielegalnego wykonywania pracy

Powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi:

- który **nie jest uprawniony do wykonywania pracy w rozumieniu art. 87 ust. 1** ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (w szczególności **nie posiada ważnej wizy lub innego dokumentu uprawniającego go do pobytu** na terytorium RP), lub
- który **nie posiada odpowiedniego zezwolenia na pracę, nie będąc zwolnionym** na podstawie przepisów szczególnych z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę, lub
- którego **podstawa pobytu nie uprawnia do wykonywania pracy**, lub

Powierzenie cudzoziemcowi nielegalnego wykonywania pracy cd.

- który wykonuje pracę na innych warunkach lub na innym stanowisku niż określone w odpowiednim zezwoleniu na pracę, z zastrzeżeniem *art. 88f ust. 1a-1c lub art. 88s ust. 1 i 2 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*, lub
- który wykonuje pracę na innych warunkach lub na innym stanowisku niż określone w zezwoleniu na pobyt czasowy, o którym mowa w *art. 114, art. 126, art. 127 lub art. 142 ust. 3*, z zastrzeżeniem *art. 119 i art. 135 ust. 3 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach*, lub
- bez zawarcia umowy o pracę albo umowy cywilnoprawnej w wymaganej formie

(art. 2 ust. 1 pkt 22a ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy)

Mechanizm kontroli legalności zatrudnienia cudzoziemców

Poza przypadkiem tzw. jednolitego zezwolenia
na pobyt czasowy i pracę, w razie wykonywania pracy przez
cudzoziemca na terytorium Polski zasadniczo są wydawane
2 decyzje administracyjne:

- **zezwalająca na pobyt**, np. w postaci **wizy** lub **zezwolenia na pobyt czasowy** oraz
- **odpowiednie zezwolenie na pracę**, chyba że w danym przypadku przepisy pozwalają na jej wykonywanie bez zezwolenia.

Dlatego, **poza przypadkiem tzw. jednolitego zezwolenia na pobyt czasowy i pracę**, kontrola legalności zatrudnienia cudzoziemców musi odnosić się do **2 aspektów**:

- **legalności pobytu** cudzoziemca na terytorium Polski (w tym również weryfikacji, czy **podstawa pobytu** cudzoziemca **pozwala na podjęcie pracy**) oraz
- **legalności wykonywania pracy** przez obcokrajowca, tzn. w szczególności posiadania przez niego **odpowiedniego zezwolenia na pracę**, jeżeli jest on objęty takim obowiązkiem.

Etapy sprawdzania cudzoziemców wykonujących pracę – POBYT

- I. Czy cudzoziemiec legalnie przebywa w Polsce,
tj. czy ma **ważną wizę lub inny dokument
uprawniający go do pobytu** na terytorium RP?
- II. Czy **podstawa pobytu** cudzoziemca na terytorium
RP **uprawnia go do wykonywania pracy**?

Etapy sprawdzania cudzoziemców – PRACA

- III. **Czy dany cudzoziemiec musi mieć zezwolenie na pracę** w Polsce, wydane przez właściwego wojewodę (lub starostę powiatu – w przypadku zezwolenia na pracę sezonową)?
- IV. Jeśli cudzoziemiec jest objęty obowiązkiem posiadania zezwolenia na pracę, **czy posiada takie – ODPOWIEDNIE i WAŻNE – zezwolenie (ewentualnie oświadczenie wpisane do ewidencji w PUP – dotyczy tylko obywateli Ukrainy, Białorusi, Rosji, Mołdawii, Gruzji i Armenii)?**
- V. Czy cudzoziemcowi powierzono pracę **na stanowisku i na warunkach określonych w zezwoleniu na pracę lub jednolitym zezwoleniu na pobyt czasowy i pracę (ewentualnie w oświadczeniu)?**
- VI. Czy z cudzoziemcem **zawarto umowę w formie pisemnej (obowiązek ten obejmuje zarówno umowy o pracę, jak i cywilnoprawne)?**
- VII. Czy dany cudzoziemiec **podlega obowiązkowi zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego w Polsce, a jeśli tak, to czy ten obowiązek został spełniony oraz czy opłacono składki na Fundusz Pracy za tego cudzoziemca?**

Zasady zawierania umów z cudzoziemcami

Umowa z cudzoziemcem, od którego jest wymagane zezwolenie na pracę

Podmiot powierzający wykonywanie pracy cudzoziemcowi jest obowiązany do:

- **uwzględnienia w umowie z cudzoziemcem warunków**, dotyczących w szczególności **wysokości wynagrodzenia**, zawartych **w zezwoleniu na pracę**;
- **ZAWARCIA Z CUDZOZIEMCEM UMOWY W FORMIE PISEMNEJ** oraz przedstawienia cudzoziemcowi **przed podpisaniem umowy jej tłumaczenia na język zrozumiały dla cudzoziemca**

(art. 88h ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy)

Pisemna umowa z cudzoziemcem, który nie musi mieć zezwolenia na pracę cd.

- ❑ W przypadku powierzenia pracy cudzoziemcowi **zwolnionemu z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę**, podmiot powierzający wykonywanie pracy cudzoziemcowi, którego siedziba lub miejsce zamieszkania albo oddział, zakład lub inna forma zorganizowanej działalności znajdują się na terytorium RP, **jest obowiązany do zawarcia z cudzoziemcem umowy w formie pisemnej (art. 90d ust. 1).**
- ❑ **Przed podpisaniem umowy** podmiot powierzający wykonywanie pracy cudzoziemcowi **jest obowiązany do przedstawienia cudzoziemcowi tłumaczenia umowy na język dla niego zrozumiały (art. 90d ust. 2).**
- ❑ **WYKROCZENIE: Kto nie dopełnia obowiązku, o którym mowa w art. 90d ust. 1 lub 2, podlega karze grzywny od 200 zł do 2.000 zł (mandat karny w takiej samej wysokości) – ART. 120 UST. 11.**

Warunki legalnego podjęcia pracy przez cudzoziemca (kiedy musi on mieć zezwolenie na pracę?)

Trzy grupy cudzoziemców

Z punktu widzenia dostępu do polskiego rynku pracy przepisy wyróżniają 3 grupy obcokrajowców:

- I. Cudzoziemcy uprzywilejowani (praca bez zezwolenia) – przez szczególny status pobytu, obywatelstwo kraju UE/EOG lub Szwajcarii, towarzyszenie na terytorium RP cudzoziemcowi z UE/EOG lub Szwajcarii jako członek rodziny;
- II. Cudzoziemcy, od których wymaga się zezwolenia na pracę oraz podstawy pobytu uprawniającej do wykonywania pracy;
- III. Cudzoziemcy zwolnieni z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę (po spełnieniu określonych warunków), od których wymaga się tylko podstawy pobytu uprawniającej do wykonywania pracy

I. Cudzoziemcy uprzywilejowani ze względu na szczególną podstawę pobytu w Polsce, tj.:

- posiadanie **statusu uchodźcy** nadanego w RP;
- udzielenie **ochrony uzupełniającej** w RP;
- posiadanie **zezwolenia na pobyt stały** w RP;
- posiadanie **zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej** w RP;
- posiadanie **zgody na pobyt ze względów humanitarnych**;

Cudzoziemcy uprzywilejowani ze względu na szczególną podstawę pobytu w Polsce, tj.:

- posiadanie **zgody na pobyt tolerowany** w RP;
- korzystanie z **ochrony czasowej** w RP,
- posiadanie **ważnego zaświadczenia** wydanego na podstawie *art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP*

MOGĄ PRACOWAĆ BEZ ZEZWOLENIA NA PRACĘ

(art. 87 ust. 1 pkt 1-6a ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy)

Obywatele państw członkowskich UE/EOG oraz Szwajcarii

Cudzoziemiec jest uprawniony do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (**bez zezwolenia na pracę**), jeżeli jest obywatelem:

- państwa członkowskiego **Unii Europejskiej**,
- państwa **Europejskiego Obszaru Gospodarczego**, nienależącego do UE;
- państwa niebędącego stroną umowy o EOG, które może korzystać ze swobody przepływu osób **na podstawie umowy** zawartej przez to państwo **ze Wspólnotą Europejską** i jej państwami członkowskimi

(art. 87 ust. 1 pkt 7-9 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy)

Państwa, których obywatele mogą pracować w Polsce bez zezwolenia (w sumie 31 krajów)

1. Kraje Unii Europejskiej/Europejskiego Obszaru Gospodarczego:

- tzw. „stara piętnastka”: **Austria, Belgia, Dania, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Luksemburg, Niemcy, Portugalia, Szwecja, Wielka Brytania i Irlandia Północna, Włochy;**
- nowe kraje UE (członkostwo od 1 maja 2004 r.): **Cypr, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Malta, Słowacja, Słowenia oraz Węgry;**
- **Bułgaria i Rumunia** (należą do UE od 1 stycznia 2007 r.);
- **CHORWACJA (od 1 lipca 2013 r.)**

2. Kraje Europejskiego Obszaru Gospodarczego nienależące do UE: **Islandia, Liechtenstein, Norwegia;**

3. **Szwajcaria** - na podstawie umowy ze Wspólnotą Europejską w sprawie swobody przepływu pracowników

II. Cudzoziemcy, którzy muszą mieć zezwolenie na pracę oraz podstawę pobytu uprawniającą do wykonywania pracy

Obcokrajowcy nieposiadający uprzywilejowanego statusu, powinni – co do zasady:

- legitymować się **odpowiednim zezwoleniem na pracę** oraz
- **podstawą pobytu** (np. wizą lub zezwoleniem na pobyt czasowy) – w formie, która nie wyklucza wykonywania pracy
(nie znajduje się W KATALOGU NEGATYWNYM)

(art. 87 ust. 1 pkt 12 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy)

**CHYBA ŻE POSIADAJĄ JEDNOLITE ZEZWOLENIE
NA POBYT I PRACĘ**

KATALOG NEGATYWNY WIZ

Wykonywanie pracy przez cudzoziemca **WYKLUCZAJĄ** wizy wydane w celu:

- „01” - TURYSTYCZNYM,
- „20” - KORZYSTANIA Z OCHRONY CZASOWEJ,
- „21” - PRZYJAZDU ZE WZGLĘDÓW HUMANITARNYCH,
Z UWAGI NA INTERES PAŃSTWA LUB ZOBOWIĄZANIA
MIĘDZYNARODOWE

Numeracja wiz podana według *rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 6 lutego 2018 r. w sprawie wiz dla cudzoziemców*

KATALOG NEGATYWNY – ZEZWOLENIE NA POBYT CZASOWY

Wykonywanie pracy przez cudzoziemca **WYKLUCZA** zezwolenie na pobyt czasowy udzielone na podstawie **art. 181 ust. 1 ustawy o cudzoziemcach**, w myśl którego:

„Zezwolenia na pobyt czasowy ze względu na okoliczności wymagające krótkotrwałego pobytu cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej można udzielić cudzoziemcowi, który przebywa na tym terytorium, jeżeli:

- 1) jest obowiązany do osobistego stawiennictwa przed polskim organem władzy publicznej lub*
- 2) obecności cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wymaga jego wyjątkowa sytuacja osobista, lub*
- 3) obecności cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wymaga interes Rzeczypospolitej Polskiej”.*

III. Cudzoziemcy zwolnieni z obowiązku uzyskania zezwolenia na pracę, ale zobowiązani do posiadania podstawy pobytu niewykluczającej wykonywania pracy (przykłady):

- posiadający w RP **zezwolenie na pobyt czasowy** udzielone **w związku z okolicznością, o której mowa w art. 144** (studia stacjonarne), **art. 151 ust. 1 i 2** (badania naukowe), **art. 158 ust. 2 pkt 1 i 2, art. 161 ust. 2** (możliwość pozostania w Polsce członka rodziny w przypadku owdowienia, rozvodu, separacji lub śmierci krewnego), **art. 159 ust. 1** (połączenie się z rodziną), **art. 176** (bycie ofiarą handlu ludźmi), **art. 186 ust. 1 pkt 3 i 4** (wykonywanie pracy, prowadzenie działalności gospodarczej, odbywanie studiów lub szkolenia zawodowego przez rezydenta długoterminowego UE z innego państwa członkowskiego oraz pobyt członka jego rodziny) **ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;**

Zwolnienia cudzoziemców z obowiązku uzyskania zezwolenia (przykłady) cd.

- będący **małżonkiem obywatela polskiego lub cudzoziemca**, o którym mowa w poprzednim punkcie i *art. 87 ust. 1 pkt 1-6* (tj. uchodźcy, rezydenta długoterminowego UE w RP bądź cudzoziemca korzystającego w RP z ochrony uzupełniającej, zezwolenia na pobyt stały, zgody na pobyt ze względów humanitarnych, zgody na pobyt tolerowany lub ochrony czasowej), **posiadający zezwolenie na pobyt czasowy** na terytorium RP **udzielone w związku z zawarciem małżeństwa**;
- posiadający ważną **Kartę Polaka**;
- **uprawniony do przebywania i wykonywania pracy na terytorium państwa członkowskiego UE lub państwa EOG nienależącego do UE lub Konfederacji Szwajcarskiej**, który jest zatrudniony przez pracodawcę mającego siedzibę na terytorium tego państwa oraz **czasowo delegowany przez tego pracodawcę w celu świadczenia usług na terytorium RP**

(art. 87 ust. 2 pkt 1, 2, 4, 6 i 8 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy)

Karta Polaka

- ❑ *Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka,*
- ❑ *rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 26 sierpnia 2016 r. w sprawie **wzoru wniosku o przyznanie lub przedłużenie ważności oraz wzoru Karty Polaka***

Posiadacz Karty Polaka:

- ma prawo do **zwolnienia z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę;**
- **jest zwolniony z opłat konsularnych** za przyjęcie i rozpatrzenie **wniosku o wydanie wizy krajowej** w celu korzystania z uprawnień wynikających z posiadania Karty Polaka

(art. 5, art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy o Karcie Polaka)

Państwa, których obywatele mogą uzyskać Kartę Polaka

- ❑ Karta Polaka może być przyznana wyłącznie osobie posiadającej w dniu złożenia wniosku o wydanie Karty Polaka obywatelstwo Republiki **Armenii**, Republiki **Azerbejdżańskiej**, Republiki **Białoruś**, Republiki **Estońskiej**, **Gruzji**, Republiki **Kazachstanu**, Republiki **Kirgiskiej**, Republiki **Litewskiej**, Republiki **Łotewskiej**, Republiki **Mołdowy**, Federacji **Rosyjskiej**, Republiki **Tadżykistanu**, **Turkmenistanu**, **Ukrainy** lub Republiki **Uzbekistanu** albo posiadającej w jednym z tych państw status bezpaństwowca

(art. 2 ust. 2 ustawy o Karcie Polaka)

- ❑ Kartę Polaka właściwy **polski konsul** może wydać cudzoziemcom z ww. krajów, którzy wykazą **przynależność do Narodu Polskiego** (w stosunku do obywateli Białorusi organem wydającym Kartę Polaka jest także wojewoda podlaski).

Cudzoziemcy delegowani w celu świadczenia usług

- ❑ Geneza tego zwolnienia wywodzi się z **2 wyroków Trybunału Sprawiedliwości UE**:
 - sprawa **Rush Portuguesa** Lda v. Office National d'immigration (wyrok z dnia 27 marca 1990 r., C-113/89, Zb. Orz. 1990, I-1417);
 - sprawa Raymond **Van der Elst** v. Office des Migrations Internationales (wyrok z dnia 9 sierpnia 1994 r., C-43/93, Zb. Orz. 1994, I-03803)
- ❑ Na podstawie tego ostatniego wyroku powstała **tzw. reguła Van der Elsta**. Ma ona zastosowanie do **pracowników spoza Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego, którzy przebywają legalnie i są legalnie zatrudnieni na terenie dowolnego z państw UE/EOG**, zaś praca wykonywana przez nich na terenie innego państwa członkowskiego wchodzi w zakres **świadczenia usługi przez ich pracodawcę** i jest ograniczona czasem trwania usługi. Pracodawca ma prawo posługiwać się tymi pracownikami **bez dodatkowych formalności (zwłaszcza bez uzyskania zezwoleń na pracę w kraju delegowania pracowników)** na terenie innych państw Wspólnoty celem wykonania usługi.

Zmiany od 1 stycznia 2018 r. – praca cudzoziemca na podstawie oświadczenia pracodawcy

Rangę ustawową zyskały przepisy o powierzaniu wykonywania pracy cudzoziemcom na podstawie oświadczeń rejestrowanych w PUP, które **zostały włączone do ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (art. 87 ust. 3-4 i art. 88z-88za)** oraz znacznie rozbudowane i doprecyzowane, w porównaniu do poprzedniego brzmienia, zamieszczonego w rozporządzeniu ministra pracy.

„Stare” oświadczenia ważne maksymalnie do 31 grudnia 2018 r.

- ❑ **Art. 11 ustawy zmieniającej: Zezwolenie na pracę**, o którym mowa w art. 87 ust. 1 pkt 12 ustawy zmienianej w art. 1, **nie jest wymagane** w przypadku cudzoziemca będącego obywatelem państwa określonego w przepisach wydanych na podstawie art. 90 ust. 10 pkt 2 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, który wykonuje pracę przez okres nie dłuższy niż 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy, **jeżeli powiatowy urząd pracy przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy (czyli do 31 grudnia 2017 r.) zarejestrował oświadczenie** o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcowi, a **praca jest wykonywana przed dniem 1 stycznia 2019 r.** na warunkach określonych w tym oświadczeniu.
- ❑ Powyższe oznacza, że jeśli **do 31 grudnia 2017 r. powiatowy urząd pracy zarejestrował** dla danego cudzoziemca oświadczenie **w oparciu o „stare” przepisy**, to na podstawie tego oświadczenia cudzoziemiec ten **może wykonywać pracę** na warunkach w nim określonych przez okres **nieprzekraczający 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy, jednak nie dłużej niż do 31 grudnia 2018 r.**

Praca cudzoziemca na podstawie oświadczenia pracodawcy cd.

Art. 87 ust. 3: Zezwolenie na pracę nie jest wymagane w przypadku cudzoziemca, **będącego obywatelem państwa określonego w przepisach wydanych na podstawie art. 90 ust. 10 pkt 2**, który wykonuje pracę **poza zakresem działalności** określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 90 ust. 9 (**praca sezonowa**) przez okres nie dłuższy niż 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy, jeżeli powiatowy urząd **pracy przed rozpoczęciem pracy przez cudzoziemca wpisał oświadczenie o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi do ewidencji oświadczeń**, a praca jest wykonywana na warunkach określonych w tym oświadczeniu.

Praca cudzoziemca na podstawie oświadczenia pracodawcy cd.

- ❑ **Art. 90 ust. 10:** Minister właściwy do spraw pracy, kierując się celami polskiej polityki migracyjnej, **określi**, w drodze rozporządzenia: (...)
 - 2) państwa, których obywatele** mogą wykonywać pracę bez zezwolenia na pracę **na podstawie oświadczenia** o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi wpisanego do ewidencji oświadczeń.
- ❑ **Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 grudnia 2017 r. w sprawie państw, do których obywateli stosuje się niektóre przepisy dotyczące zezwolenia na pracę sezonową oraz przepisy dotyczące oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi (Dz.U. z 2017 r., poz. 2349)**

Praca cudzoziemca na podstawie oświadczenia pracodawcy cd.

□ W myśl powołanego rozporządzenia MRPiPS, państwami, których obywatele mogą wykonywać pracę **bez zezwolenia na pracę na podstawie oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi** wpisanego do ewidencji oświadczeń, są:

- 1) Republika **Armenii**;
- 2) Republika **Białorusi**;
- 3) Republika **Gruzji**;
- 4) Republika **Mołdawii**;
- 5) Federacja **Rosyjska**;
- 6) **Ukraina**

Praca cudzoziemca na podstawie oświadczenia pracodawcy cd.

Art. 88z ust. 2: Powiatowy urząd pracy właściwy ze względu na siedzibę lub miejsce stałego pobytu podmiotu powierzającego wykonywanie pracy cudzoziemcowi wpisuje oświadczenie o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi **do ewidencji oświadczeń**, jeżeli:

- 1) cudzoziemiec jest **obywatелем państwa określonego w przepisach wydanych na podstawie art. 90 ust. 10 pkt 2** oraz
- 2) praca cudzoziemca **nie jest związana z działalnością określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 90 ust. 9 (praca sezonowa)**, oraz
- 3) **okres wykonywania pracy określony w złożonym oświadczeniu o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi oraz okresy pracy wykonywanej na podstawie oświadczeń wpisanych do ewidencji oświadczeń wynoszą łącznie nie dłużej niż 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy niezależnie od liczby podmiotów powierzających temu cudzoziemcowi wykonywanie pracy.**

Praca cudzoziemca na podstawie oświadczenia pracodawcy cd.

- ❑ Do okresu 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy, w którym jest dopuszczalna praca cudzoziemca na podstawie **oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi wpisanego przez powiatowy urząd pracy do ewidencji oświadczeń, czyli „nowego” oświadczenia** – zalicza się jedynie pracę na podstawie takich „**nowych**” oświadczeń. Do powyższego okresu **nie wlicza się okresów pracy cudzoziemca na podstawie „starych” oświadczeń**, zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy w oparciu o poprzednio obowiązujące przepisy.
- ❑ Oznacza to, że po wykorzystaniu przez danego cudzoziemca okresu pracy na podstawie „**starego**” oświadczenia, jest możliwe wpisanie przez powiatowy urząd pracy do ewidencji **oświadczenia w oparciu o nowe przepisy („nowego” oświadczenia)** i wykonywanie przez tego cudzoziemca pracy **przez następny okres 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy**.

Legalna praca na podstawie „nowego” oświadczenia – wymagane dokumenty:

- **oświadczenie polskiego podmiotu o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi, wpisane – przed rozpoczęciem pracy przez cudzoziemca – przez powiatowy urząd pracy, właściwy ze względu na siedzibę lub miejsce stałego pobytu podmiotu powierzającego wykonywanie pracy cudzoziemcowi, do ewidencji oświadczeń;**
- **zalegalizowanie pobytu w formie uprawniającej do wykonywania pracy (wiza o symbolu „05a”, ewentualnie inna wiza lub zezwolenie na pobyt czasowy - spoza katalogu negatywnego, wykluczającego pracę na terytorium RP)**

Praca cudzoziemca na podstawie oświadczenia pracodawcy cd.

Art. 88z ust. 13: *Podmiot powierzający wykonywanie pracy cudzoziemcowi, którego oświadczenie o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi zostało wpisane do ewidencji oświadczeń, **ma obowiązek pisemnie powiadomić właściwy powiatowy urząd pracy o:***

- 1) podjęciu pracy przez cudzoziemca *najpóźniej w dniu rozpoczęcia pracy;***
- 2) niepodjęciu pracy przez cudzoziemca *w terminie 7 dni od dnia rozpoczęcia pracy określonego w ewidencji oświadczeń.***

❑ WYKROCZENIE: *Kto nie dopełnia obowiązku, o którym mowa w art. 88z ust. 13, lub przekazuje nieprawdziwe informacje o podjęciu, niepodjęciu lub zakończeniu pracy przez cudzoziemca na podstawie oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi, podlega karze grzywny (od 20 zł do 5.000 zł, mandat karny od 20 zł do 2.000 zł) – ART. 120 UST. 10.*

***Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej
z dnia 21 kwietnia 2015 r. w sprawie przypadków,
w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi
na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest dopuszczalne
bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę***

**19 przypadków wykonywania pracy przez
cudzoziemców bez zezwolenia na pracę**

Nauczyciele języków obcych, artyści, sportowcy...

Bez zezwolenia mogą podejmować pracę cudzoziemcy:

- będący **nauczycielami języków obcych**, którzy wykonują pracę w **przedszkolach, szkołach**, placówkach, ośrodkach, zakładach kształcenia nauczycieli lub kolegiach, **o których mowa w przepisach o systemie oświaty**, lub w Ochotniczych Hufcach Pracy;
- wykonujący indywidualnie lub w zespołach **usługi artystyczne** trwające **do 30 dni w roku kalendarzowym**;
- będący **sportowcami** wykonującymi, **do 30 dni w roku kalendarzowym**, pracę dla podmiotu mającego siedzibę na terytorium RP **w związku z zawodami sportowymi**;
- wykonujący pracę w związku z **wydarzeniami sportowymi rangi międzynarodowej**, skierowani przez odpowiednią **międzynarodową organizację sportową**;

(§ 1 pkt 2, 5, 7 i 8)

STUDENCI STACJONARNI, ABSOLWENCI polskich szkół ponadgimnazjalnych i studiów stacjonarnych

- **studenci studiów stacjonarnych odbywanych w RP oraz uczestnicy stacjonarnych studiów doktoranckich odbywanych w RP (§ 1 pkt 10);**
- **ABSOLWENCI polskich szkół ponadgimnazjalnych, stacjonarnych studiów wyższych lub stacjonarnych studiów doktoranckich na polskich uczelniach, w instytutach naukowych Polskiej Akademii Nauk lub instytutach badawczych działających na podstawie przepisów o instytutach badawczych (§ 1 pkt 15)**

Typy zezwoleń na pracę

Jakie sytuacje wymagają zezwolenia na pracę? Typy zezwoleń na pracę

Zezwolenie na pracę jest wymagane, jeżeli cudzoziemiec:

- 1) wykonuje pracę na terytorium RP na podstawie umowy z podmiotem, **którego siedziba lub miejsce zamieszkania albo oddział, zakład lub inna forma zorganizowanej działalności znajduje się na terytorium RP – ZEZWOLENIE NA PRACĘ TYPU „A”;**
- 2) w związku z pełnieniem funkcji w zarządzie osoby prawnej wpisanej do rejestru przedsiębiorców lub będącej spółką kapitałową w organizacji albo w związku z prowadzeniem spraw spółki komandytowej lub komandytowo-akcyjnej jako komplementariusz, albo w związku z udzieleniem mu prokury przebywa na terytorium RP **PRZEZ OKRES PRZEKRACZAJĄCY ŁĄCZNIE 6 MIESIĘCY W CIĄGU KOLEJNYCH 12 MIESIĘCY – ZEZWOLENIE NA PRACĘ TYPU „B”;**

Jakie sytuacje wymagają zezwolenia? cd.

- 3) wykonuje pracę u pracodawcy zagranicznego i **jest delegowany na terytorium RP NA OKRES PRZEKRACZAJĄCY 30 DNI W ROKU KALENDARZOWYM do oddziału lub zakładu podmiotu zagranicznego albo podmiotu powiązanego**, w rozumieniu *ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych*, z pracodawcą zagranicznym **(tzw. delegowanie wewnątrzkorporacyjne) – ZEZWOLENIE NA PRACĘ TYPU „C”**;
- 4) wykonuje pracę u pracodawcy zagranicznego, **nieposiadającego oddziału, zakładu lub innej formy zorganizowanej działalności na terytorium RP i jest delegowany na terytorium RP w celu realizacji usługi o charakterze tymczasowym i okazjonalnym** **(usługa eksportowa) – ZEZWOLENIE NA PRACĘ TYPU „D”**;

Jakie sytuacje wymagają zezwolenia? cd.

- 5) wykonuje pracę u pracodawcy zagranicznego i **jest delegowany na terytorium RP NA OKRES PRZEKRACZAJĄCY 30 DNI W CIĄGU KOLEJNYCH 6 MIESIĘCY** w innym celu niż wskazany w pkt 2-4 (pozostałe przypadki delegowania) – **ZEZWOLENIE NA PRACĘ TYPU „E”**;
- 6) **Zezwolenie na pracę sezonową** jest wymagane, jeżeli cudzoziemiec wykonuje na terytorium RP pracę **w zakresie działalności określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 90 ust. 9** na podstawie umowy z podmiotem, którego siedziba lub miejsce zamieszkania albo oddział, zakład lub inna forma zorganizowanej działalności znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (**praca sezonowa**) – **ZEZWOLENIE NA PRACĘ TYPU „S”**

(art. 88 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, § 2 rozporządzenia Ministra Rodziny Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie wydawania zezwolenia na pracę cudzoziemca oraz wpisu oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi do ewidencji oświadczeń /Dz.U. z 2017 r., poz. 2345/)

Jednolite zezwolenie na pobyt i pracę

Dwa zezwolenia w jednym dokumencie

- ❑ Przepisy **ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach** dokonały wdrożenia do polskiego prawa **dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/98/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie procedury jednego wniosku o jedno zezwolenie dla obywateli państw trzecich na pobyt i pracę** na terytorium państwa członkowskiego oraz w sprawie wspólnego zbioru praw dla pracowników z państw trzecich przebywających legalnie w państwie członkowskim.
- ❑ Powołana ustawa przewiduje, że cudzoziemiec, który zamierza przebywać w Polsce i wykonywać pracę **powyżej 3 miesięcy**, ma możliwość ubiegania się **w ramach jednej procedury o zezwolenie, które będzie go uprawniało zarówno do pracy, jak i do pobytu w Polsce.**

Konsekwencje nielegalnego wykonywania pracy przez cudzoziemca i powierzenia nielegalnego wykonywania pracy cudzoziemcowi

Przepisy wykroczeniowe – art. 120 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

1. Kto **powierza cudzoziemcowi nielegalne wykonywanie pracy** podlega karze grzywny od 1.000 do 30 000 zł
(mandat karny od 1.000 do 2.000 zł)
2. **Cudzoziemiec, który nielegalnie wykonuje pracę**, podlega karze grzywny nie niższej niż 1.000 zł – maksymalna grzywna: 5000 zł (mandat karny od 1.000 do 2.000 zł)

(art. 120 ust. 1 i 2 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy)

Inne wykroczenia dotyczące zatrudnienia cudzoziemców

Art. 120 ust. 3-6 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy:

3. Kto za pomocą **wprowadzenia cudzoziemca w błąd, wyzyskania błędu, wykorzystania zależności służbowej lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania doprowadza cudzoziemca do nielegalnego wykonywania pracy**, podlega karze grzywny od 3.000 do 30.000 zł

Wykroczenia dotyczące zatrudnienia cudzoziemców cd.

4. Kto **żąda od cudzoziemca korzyści majątkowej w zamian za podjęcie działań zmierzających do uzyskania zezwolenia na pracę lub innego dokumentu uprawniającego do wykonywania pracy**, podlega karze grzywny od 3.000 do 30.000 zł
5. Kto za pomocą **wprowadzenia w błąd, wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania doprowadza inną osobę do powierzenia cudzoziemcowi nielegalnego wykonywania pracy**, podlega karze grzywny od 3.000 do 30.000 zł

Wykroczenia dotyczące zatrudnienia cudzoziemców cd.

6. **Kto nie dopełnia obowiązku, o którym mowa w art. 88i**, podlega karze grzywny nie niższej niż 100 zł – maksymalna grzywna: 5000 zł (mandat karny od 100 do 2.000 zł)

Art. 88i:

Podmiot powierzający cudzoziemcowi wykonywanie pracy **w terminie 7 dni pisemnie powiadamia wojewodę**, który wydał zezwolenie na pracę, o następujących okolicznościach:

- 1) cudzoziemiec **rozpoczął pracę o innym charakterze lub na innym stanowisku** niż określone w zezwoleniu na pracę, na warunkach, o których mowa w *art. 88f ust. 1b*;
- 2) nastąpiła **zmiana siedziby lub miejsca zamieszkania, nazwy lub formy prawnej podmiotu** powierzającego cudzoziemcowi wykonywanie pracy lub **przejęcie zakładu pracy lub jego części** przez innego pracodawcę;

Wykroczenia dotyczące zatrudnienia cudzoziemców cd.

- 3) nastąpiło **przejście zakładu pracy lub jego części** na innego pracodawcę;
- 4) **zmieniła się osoba reprezentująca pracodawcę**, o której mowa w *art. 88c ust. 6 pkt 3*;
- 5) cudzoziemiec **nie podjął pracy w okresie 3 miesięcy od początkowej daty** ważności zezwolenia na pracę;
- 6) cudzoziemiec **przerwał pracę na okres przekraczający 3 miesiące**;
- 7) cudzoziemiec **zakończył pracę wcześniej niż 3 miesiące przed upływem okresu** ważności zezwolenia na pracę.

Zobowiązanie cudzoziemca do powrotu (dawniej wydalenie)

- ❑ Może być konsekwencją **powiadomienia Straży Granicznej przez inspektora pracy.**
- ❑ Decyzję o zobowiązaniu do powrotu wydaje się cudzoziemcowi, gdy:
(...)
- **wykonuje lub w dniu wszczęcia kontroli legalności wykonywania pracy** prowadzonej przez uprawniony do tego organ **wykonywał pracę bez odpowiedniego zezwolenia na pracę lub oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi** wpisanego do ewidencji oświadczeń

(art. 302 ust. 1 pkt 4 ustawy o cudzoziemcach)

Zakaz ponownego wjazdu

- ❑ W decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu orzeka się o **zakazie ponownego wjazdu na terytorium RP lub na terytorium RP i innych państw obszaru Schengen** oraz określa się **okres tego zakazu**.
- ❑ W sprawach związanych z nielegalnym wykonywaniem pracy przez cudzoziemców zakaz ustala się **na okres od 1 roku do 3 lat**

(art. 318 ust. 1, art. 319 pkt 2 ustawy o cudzoziemcach)

**Zezwolenie na pracę
sezonową –
wprowadzone
od 1 stycznia 2018 r.**

Zezwolenie na pracę sezonową - WAŻNE

❑ **WYKROCZENIE:** Kto nie dopełnia obowiązku, o którym mowa **w art. 88w ust. 1 lub 3**, podlega karze grzywny **od 200 zł do 2.000 zł (mandat karny w takiej samej wysokości) – ART. 120 UST. 9.**

Art. 88w ust. 2: Czynn timer najmu kwatery mieszkalnej **nie może być potrącany z wynagrodzenia cudzoziemca**. Postanowienia umowy przewidujące możliwość automatycznego potrącenia czynszu z wynagrodzenia cudzoziemca **są nieważne**.

Dziękuję za uwagę!

Izabela Struczyńska

**Okręgowy Inspektorat Pracy
w Gdańsku**

Sekcja ds. prawnych i legalności zatrudnienia

e-mail: izabela.struczynska@gdansk.pip.gov.pl